

BELEID TEN AANZIEN VAN HET
**Leerstofaanbod &
de leeromgeving**
2018 - 2022

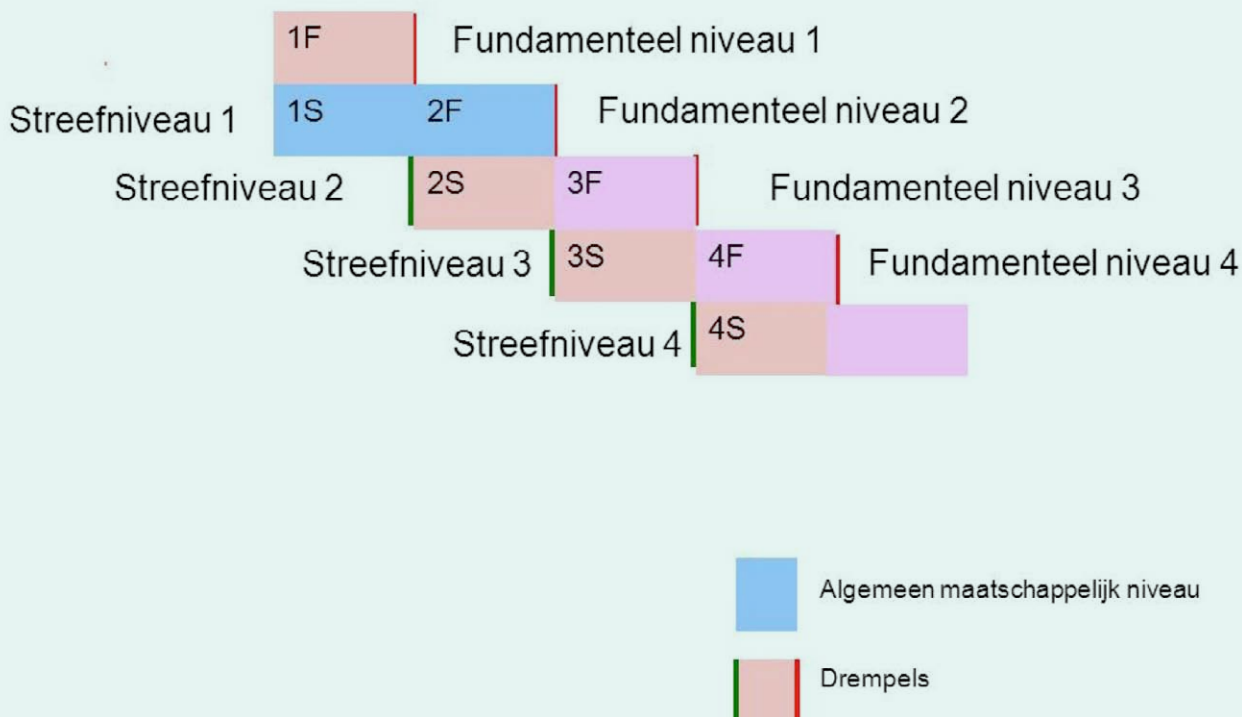




Inleiding

Het leerstofaanbod op onze school is voortdurend in ontwikkeling. Middels voor de kerndoelen dekkende, eigentijdse en aantrekkelijke methodes wordt, door middel van jaar- en weekplanningen, ervoor zorggedragen dat aan alle leerlingen het leerstofaanbod wordt aangeboden. Het leerstofaanbod dat samenhang en een doorgaande lijn vertoont, komt tegemoet aan verschillen tussen en diverse onderwijsbehoeften van onze leerlingen (populatie). Met ons leerstofaanbod beogen we onze leerlingen, met een brede maatschappelijke achtergrond, voor te bereiden op het voortgezet onderwijs en participatie in de pluriforme samenleving.

Uit onderzoek is gebleken een klassieke opstelling in rijtjes niet bevordert dat leerlingen actief deelnemen aan de les. De inrichting zou flexibel moeten zijn, om verschillende vormen van leren mogelijk te maken: klassikale instructie, zelfstandig werken in groepjes en individueel, presentaties en discussies. Een flexibele klasinrichting heeft een aanzienlijke invloed op de prestaties voor rekenen, leesvaardigheid en schrijfvaardigheid en helpt ook om de creativiteit van kinderen te stimuleren. Op onze school hechten we dan ook veel waarde aan de inrichting van het groepslokaal. In dit document is dan ook aandacht voor de leeromgeving.



Dekkend aanbod

Kerdoelen

Op onze school wordt gewerkt aan het vormgeven van het onderwijs door onder meer het verbeteren van de samenhang en afstemming tussen leergebieden. De kerndoelen voor het primair onderwijs zijn daarbij de leidraad. Deze kerndoelen geven de wettelijke kaders voor de kern van de onderwijsinhoud. Kerndoelen laten op hoofdlijnen zien wat belangrijk wordt gevonden om leerlingen mee te geven in het primair onderwijs. De inhoud is in de kerndoelen niet heel precies omschreven. De wetgever geeft op die manier scholen de mogelijkheid om zelf invulling te geven aan de inhoud van hun onderwijs.

Referentieniveaus

Referentieniveaus bevatten beschrijvingen van kennis en vaardigheden die leraren houvast bieden voor het bepalen, volgen en stimuleren van de ontwikkeling van leerlingen op het gebied van taal en rekenen. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft de referentieniveaus laten ontwikkelen met de bedoeling een samenhangend curriculum voor taal en rekenen te creëren zowel binnen de onderwijssectoren als over de sectoren heen, en de taal- en rekenprestaties van leerlingen te verbeteren. Met doorlopende leerlijnen en referentieniveaus voor de hele onderwijsketen worden de kansen van leerlingen op een optimale schoolloopbaan vergroot. Deze inzet is nodig omdat er zorg is over het niveau van taal en rekenen. Zo laat internationaal onderzoek zien dat de reken- en wiskundevaardigheden van Nederlandse leerlingen achteruitgaan, en blijkt uit onderzoek van de Inspectie in 2006 dat een kwart van de leerlingen de basisschool verlaat met een vaardigheid in technisch lezen die niet hoger is dan groep 6.

In 2007 heeft het Ministerie van OCW de expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen ingesteld. Deze expertgroep heeft de referentieniveaus geformuleerd: een systematische beschrijving van wat leerlingen in de verschillende fasen van het onderwijs moeten kennen en kunnen. De commissie heeft niveaus beschreven voor vier momenten in de schoolloopbaan: op de leeftijd van 12, 16 en 18 jaar.

Voor elk moment is het niveau aangegeven waaraan alle leerlingen op dat moment zouden moeten voldoen, de fundamentele niveaus (F). Voor leerlingen die meer aan kunnen zijn er streefniveaus geformuleerd (S). Niveau 2F is aangeduid als het niveau waaraan elke Nederlander zou moeten voldoen. Het beheersen van de basiskennis en basisvaardigheden bij dit 2F-niveau zijn voorwaarden om als burger in de samenleving te kunnen functioneren.

De referentieniveaus beschrijven welke basiskennis en -vaardigheden leerlingen moeten beheersen voor taal en rekenen. Er zijn vier fundamentele niveaus en vier streefniveaus, 1F t/m 4F en 1S t/m 4S, over alle onderwijssectoren heen: primair, speciaal en voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. Tussen de vier niveaus is sprake van overgangen of drempels. Dit zijn de overstappen die leerlingen maken binnen hun schoolloopbaan. Voor het primair onderwijs worden twee beheersingsniveaus onderscheiden: het fundamentele niveau 1F en het hogere streefniveau 1S. Deze niveaus zijn integraal van toepassing op het speciaal basisonderwijs en alle vormen van speciaal onderwijs, met uitzondering van zeer moeilijk lerenden en meervoudig gehandicapte leerlingen (ZML en MG).

Verschil kerndoelen en referentieniveaus

De wettelijk vastgelegde kerndoelen beschrijven wat in het basisonderwijs aangeboden moet worden aan de leerlingen, zodat zij voldoende kans krijgen zich deze stof eigen te maken. Kerndoelen beschrijven dus het aanbod en geven een inspanningsverplichting naar de leerkracht en het onderwijs. Voor scholen is onduidelijk op welk beheersingsniveau leerlingen zich deze kennis, inzichten en vaardigheden eigen zouden moeten maken. Voor leraren ontbreken heldere en concrete doelen die zij kunnen hanteren en op basis waarvan zij de voortgang van hun leerlingen kunnen evalueren. In de praktijk leidt dit ertoe dat scholen in het voortgezet onderwijs leerlingen binnen krijgen met grote verschillen in beheersing van de basisvaardigheden Nederlandse taal en rekenen. Hierdoor is behoefte ontstaan aan een specifiekere beschrijving van de onderwijsinhoud en objectieve vaststellingen van het bereikte beheersingsniveau voor een succesvolle overstap naar het vervolgonderwijs. De referentieniveaus 1F en 1S beschrijven die doelen voor einde basisschool. Ze geven specifiek aan wat de kinderen aan het eind van groep 8 op deze niveaus moeten kennen en kunnen.

Het gaat bij de referentieniveaus dus niet om een aanbodsverplichting voor de leraar, maar een opbrengstverplichting voor de leerling. Deze niveaus zijn in de wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen vastgelegd.

Leergebieden

De kerndoelen zijn geordend in zeven leergebieden: Nederlands, Engels, Friese taal, Rekenen en wiskunde, Oriëntatie op jezelf en de wereld, Kunstzinnige oriëntatie en Bewegingsonderwijs. In het project Tussendoelen & leerlijnen (TULE) van SLO zijn de kerndoelen van alle leergebieden uitgewerkt. Met TULE biedt SLO leraren/scholen een beeld wat er onder de globale kerndoelen verstaan kan worden. Het geeft zicht op de manier waarop bij ieder kerndoel de inhouden (kennis en vaardigheden) en activiteiten (van kinderen en leraren) kunnen worden verkaveld over de groepen 1 tot en met 8. Dit maakt de doorgaande ontwikkeling van de inhoud van het onderwijsaanbod zichtbaar en hanteerbaar. De uitwerkingen in TULE laten zien hoe de inhoudsverkaveling eruit zou kunnen zien. TULE geeft één beschrijving van de mogelijke verdeling van de kerndoelen in onderwijsinhouden over een aantal jaren. Het is niet meer en niet minder dan een beschrijving van een mogelijke verdeling van onderwijsinhouden over een aantal jaren. Om echt onderwijs te geven is de leraar met eigen vakkennis, ervaring, inventiviteit en creativiteit nodig. Bovendien zijn ook de leermiddelen nodig die kunnen helpen bij het creëren van een leeromgeving voor de leerlingen.



Om de doorgaande lijn binnen onze school te realiseren gebruiken we voor de groepen 3 t/m 8 de ordening in dezelfde leergebieden, de Friese taal uitgezonderd. Hetgeen onder een specifiek leergebied valt, is afgeleid van de op school gebruikte methodiek, aangevuld met wat op school met elkaar overeengekomen is. Hetgeen zich niet direct of enkel leent voor een van de leergebieden, bijvoorbeeld 'het kwartiertje', wordt gemakshalve geschaard onder het kopje 'overige'.

Nederlands	Engels	Rekenen & Wiskunde	Oriëntatie op jezelf en de wereld	Kunstzinnige oriëntatie	Bewegingsonderwijs
Overig					



Curriculum.nu

Curriculum.nu legt de basis voor de actualisatie van het curriculum van alle leerlingen in het primair en voorgezet onderwijs. Wat moeten leerlingen kennen en kunnen? Leerkrachten en schoolleiders trachten deze vraag te beantwoorden voor de leergebieden Nederlands, Engels/ Moderne vreemde talen (Frans, Duits en Spaans), Rekenen & Wiskunde, Digitale geletterdheid, Burgerschap, Kunst & cultuur, Bewegen & sport, Mens & Maatschappij en Mens & Natuur. In verschillende stappen wordt de vraag beantwoord wat leerlingen zouden moeten kennen en kunnen en wat er tot het onderwijscurriculum zou moeten behoren. Dit proces loopt tot begin 2019, waarna in april 2019 de opbrengsten met de Tweede Kamer worden gedeeld voor verdere besluitvorming en om een vervolgproces te bepalen. Mocht dit proces zich in een verder stadium bevinden dan zal de afweging gemaakt worden om de vakgebieden in deze leergebieden in te delen.

Methoden

Het onderwijs op onze school krijgt grotendeels vorm op basis van methoden. In deze methoden zijn leergebieden nauwkeurig vastgelegd en bieden de leraar daarmee veel houvast. Bovendien bieden deze methoden ook mogelijkheden om gedifferentieerd onderwijs te realiseren, en daarmee tegemoet te komen aan de verschillen tussen leerlingen. Veel van onze methoden kennen een indeling in twee of drie niveaus. Een methode kan derhalve ondersteunen bij differentiëren, maar de afstemming op de onderwijsbehoeften van de leerlingen in een groep wordt uiteindelijk bepaald door de leraar. Dat vraagt om kritisch gebruik van de methode, een goede voorbereiding en een kwalitatief hoogwaardige instructie.

Urentabel en leerstofaanbod

Wettelijke kader

De schooltijden en lesuren in het basisonderwijs moeten vallen binnen de kaders van de Wet op het primair onderwijs (WPO). De Inspectie van het Onderwijs ziet erop toe of scholen de minimum hoeveelheid onderwijstijd halen. Als dat niet het geval is, wordt de school opgedragen de urentabel te corrigeren. De school bepaalt wel zelf, met instemming van de medezeggenschapsraad, wat de maximale lengte van een schooldag is en hoe de uren tussen de onderbouw en de bovenbouw zijn verdeeld. Het minimumaantal lesuren van groep 1 tot en met 8 is op alle basisscholen 7520 uur. Leerlingen in de eerste 4 leerjaren (onderbouw) moeten ten minste 3520 uur les krijgen; in de laatste 4 leerjaren (bovenbouw) is dit 3760 uur. De resterende 240 uur kunnen scholen flexibel inzetten. Onze school voldoet aan het wettelijke kader.

Onderwijstijd en schooltijd

Onderwijstijd is het aantal uren dat leerlingen onderwijs krijgen. Schooltijd is de tijd dat een leerling verplicht op school aanwezig moet zijn om het lesrooster te volgen. Alle leerlingen op onze school gaan vijf dagen per week naar school. De schooltijden zijn voor alle leerlingen bovendien gelijk. In onderstaand tabel is per dag uiteengezet wat de begin- en eindtijd is. Verder is per dag weergegeven hoelang de pauze duurt en hoeveel onderwijstijd (in uren en minuten) op die dag gerealiseerd wordt.

	Begintijd	Eindtijd	Pauseduur	Onderwijsuren	Onderwijsminuten
Maandag	8.30 uur	15.15 uur	45 minuten	6,00 uur	300 minuten
Dinsdag	8.30 uur	15.15 uur	45 minuten	6,00 uur	300 minuten
Woensdag	8.30 uur	13.00 uur	n.v.t.	4,50 uur	270 minuten
Donderdag	8.30 uur	15.15 uur	45 minuten	6,00 uur	300 minuten
Vrijdag	8.30 uur	12.00 uur	n.v.t.	3,50 uur	210 minuten
			135 minuten	26,00 uur	1380 minuten

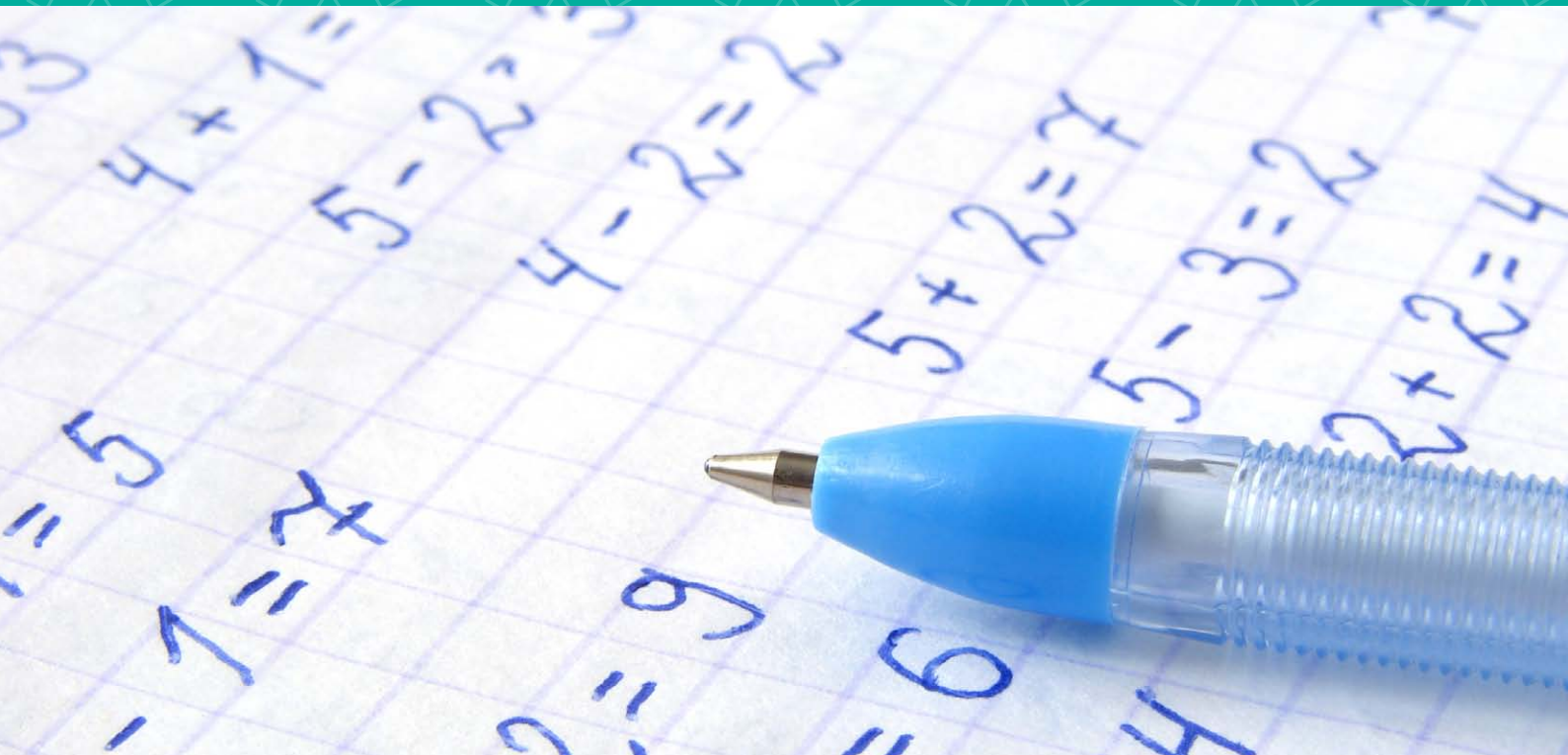
Urentabel

Wij besteden een vast aantal uren van de lessen per vak. In onderstaande tabel staat hoeveel minuten per kerndoel, toegespitst in vak(gebieden) per week per leerjaar minimaal besteed wordt en welke methode wij hierbij gebruiken. Bij de tabel hoort de volgende legenda:

Cel in tabel	Betekenis
	Methode/vakgebied is in gebruik
	Methode/vakgebied is niet in gebruik
	Dit vakgebied wordt, in dit leerjaar niet gebruikt, niet gebruikt of onderwezen

In de tabel daaronder is te lezen hoe de extra tijd ingevuld kan worden. Per vakgebied en/of methode is via een hyperlink een kwaliteitskaart beschikbaar waar nader wordt ingegaan op gemaakte afspraken en/of verwachtingen.

Methode per vakgebied	Leerjaar							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Nederlands								
Nederlands	660	660	660	780	780	720	645	645
Taal (taal verkennen, woordenschat, spreken & luisteren en schrijven)	435	435	60	220	220	220	220	220
Piramide								
Werkmap Fonemisch bewustzijn (deel 1. fonologisch bewustzijn)	75							
Veilig Leren Lezen								
Taal Actief								
Spelling (onveranderlijke woorden en werkwoorden)			60	80	80	80	80	80
Veilig Leren Lezen								
Taal Actief (spelling)								
Technisch lezen			300	180	180	135	60	60
Piramide								
Werkmap Fonemisch bewustzijn (deel 2. Fonemisch bewustzijn)		75						
Veilig leren lezen								
Estafette								
Begrijpend lezen & luisteren	75	75	90	90	105	105	105	105
Werkmap begrijpend luisteren & woordenschat			75					
Veilig leren lezen			15					
Nieuwsbegrip				60	60	60	60	60
Junior Einstein (oefenboeken)				30	45	45	45	45
(Stil)lezen (leerling)			60	75	75	75	75	75
Boeken bibliotheek								
Voorlezen (leerkracht)	75	75	60	45	45	30	30	30
Boeken bibliotheek								
Schrijfmotoriek			90	90	60	30	15	15
Pennenstreken								



Rekenen & Wiskunde								
Rekenen & Wiskunde	300	300	300	300	300	300	300	300
Zo leer je kinderen rekenen			75	75	75	75	75	75
Piramide	225	225						
Werkmap Gecijferd bewustzijn	75	75						
Wereld in getallen			225	225	225	225	225	225
Engels								
Engels			30	30	60	60	60	60
Stepping Stones Junior								
Oriëntatie op jezelf en de wereld								
Wereldoriëntatie ¹ en burgerschap	-	-	60	60	90	90	90	90
Natuur & techniek			20	20	30	30	30	30
Blink Wereld – natuur en techniek								
Geschiedenis			20	20	30	30	30	30
Blink Wereld - geschiedenis								
Aardrijkskunde			20	20	30	30	30	30
Blink Wereld - aardrijkskunde								
Studievaardigheden	-	-	-	-	45	45	45	45
Blits								
Sociale vorming	30	30	30	30	30	30	30	30
Leefstijl								
Taakspel								

¹ Wereldoriëntatie is de verzamelnaam voor "geschiedenis", "aardrijkskunde" en "natuur en techniek". Oriëntatie op jezelf en de wereld is de verzamelnaam die Tule gebruikt voor vakken waarin mens en samenleving (burgerschap en godsdienst), natuur en techniek (natuur), tijd (geschiedenis) en ruimte (aardrijkskunde) worden besproken.

Godsdienst	145	145	145	145	180	180	180	180
Koran(memorisatie)	75	75	75	75	75	75	75	75
www.houseofquran.com								
Godsdienstonderwijs	90	90	90	90	90	90	90	90
Lang leve Islam								
Al Amana								
Leer het gebed met Ibrahiem								
Seksuele vorming								
Help! Ik word volwassen								
Godsdienstige activiteiten					15	15	15	15
Rituele wassing & gebed								
Verkeer	15	15	15	15	15	15	15	15
Piramide (o.a. projectboek verkeer)								
Klaar... over!								

Kunstzinnige oriëntatie

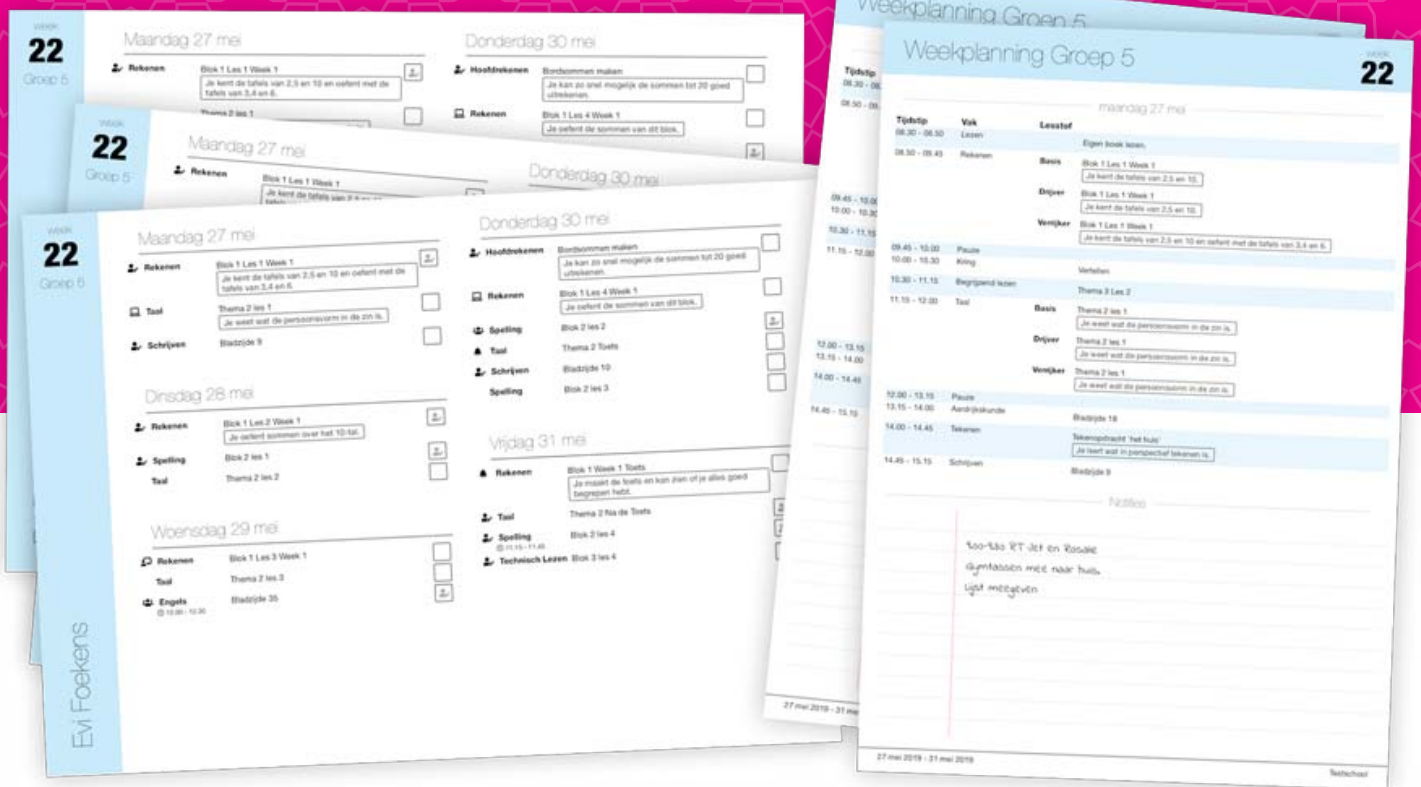
Kunstzinnige oriëntatie	60	60	60	60	60	60	60	60
Piramide (o.a. projectboek kunst)								
Laat maar zien: beeldend onderwijs (www.laatmaarleren.nl)								
Drama (www.dramaonline.nl)								
Muziek								





Bewegingsonderwijs								
Bewegingsonderwijs	90	90	45	45	45	45	45	45
Basislessen bewegingsonderwijs								
Piramide (o.a. ontwikkelingsgebied motoriek middels buitenspelen)								
Overige								
Kwartiertje	60	60	60	60	60	60	60	60
Eigen invulling								
Totaal onderwijstijd volgens methode			1405	1525	1680	1620	1550	1545

Overige								
Overige besteding onderwijstijd, eventueel:			60	80	-60	0	75	75
Woordenschat extra			60	60	60	60	60	60
LOGO 3000								
LOGO groep 3								
Taal Actief (Woordenschat extra)								
Technisch lezen extra		50	60	60	60	60	60	60
Estafette (zwakke lezers)								
(Stil)lezen extra			60	60	60	60	60	60
Automatiseren en herhaald lezen								
Begrijpend lezen extra								
Nieuwsbegrip XL								
Geschiedenis extra								
Blokboek Staatsinrichting								
Bewegingsonderwijs extra (periodiek)								
Overige				120	120	120	120	120
Muiswerk (taal en rekenen)								
Ajodact (taal en rekenen)								



Kwaliteitszorg en verantwoording: beleidsdocument en maandrooster

Beleidsdocument

Kwaliteitszorg omvat alle activiteiten en maatregelen waarmee de school de onderwijskwaliteit bewaakt en verbetert. Evalueren is erg belangrijk als het gaat om kwaliteitszorg, want juist door te kijken wat wel en niet goed gaat, kunnen de werkpunten verbeterd worden. Een goede school evalueert dus regelmatig de kwaliteit van het onderwijsaanbod. (De inhoud van) dit document en de concrete uitwerking in de praktijk middels de vier weekplanningen, die gezamenlijk het maandrooster behelzen, zijn de belangrijkste pijlers van de kwaliteitszorg inzake dit onderwerp.

Maandrooster

De leraren maken iedere maand een maandrooster bestaande uit vier weekplanningen, waarin zij de inhoud van hun lessen, de didactische werkvormen, de leeractiviteiten en de extra hulpverlening en leerstof aan leerlingen met specifiek onderwijsbehoeften beschrijven. Door het plannen van deze zaken overdenken leraren van tevoren hun handelen en de mogelijke consequenties van hun handelen. Met andere woorden, leraren zijn door het maken van een planning bewust bezig zich een beeld te vormen van de te geven lessen aan zowel de gemiddelde leerling als aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en zijn daardoor in staat het onderwijs af te stemmen op de onderwijsbehoefte van iedere leerling.

Daarnaast kan de leerkracht de wekelijkse en maandelijkse resultaten analyseren en evalueren. Hierdoor kan hij bepalen of het aanbieden van de lesstof wel of niet rendement heeft gehad. Naar aanleiding hiervan kunnen gerichte interventies met betrekking tot de leerstofinhoud en/of het didactisch en pedagogisch handelen plaatsvinden, waardoor leerlingen exact die leerstof aangeboden krijgen, die zij nodig hebben. Hierdoor behaalt iedere leerling het meest optimale resultaat en maakt de school haar beloften en uitgangspunten waar. In onderstaande omschrijven we de schoolafspraken met betrekking tot het maandrooster. Achtereenvolgens komen de volgende zaken aan bod:

1. De meerwaarde van het maken van een maandrooster
2. De vakgebieden op het maandrooster
3. Het plannen van de invulling van de tijden voor, tussen en na schooltijd
4. Het vastleggen van de extra instructiemomenten
5. Het vastleggen van de lesdoelen
6. Het vastleggen van momenten van zelfstandige verwerking
7. Benaming vakgebieden en activiteiten
8. Samenwerking: duo- en parallelcollega's
9. Opslaan van het maandrooster
10. Analyse en evaluatie
11. Borging van de afspraken

De meerwaarde van het maken van een maandrooster

Van alle leerkrachten wordt verwacht dat zij een maandrooster, bestaande uit vier weekplanningen, maken. Op deze planning geven zij van tevoren aan welke onderdelen van de verschillende vakken in een week aan de orde komen en welke extra hulp aan leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte in de betreffende week c.q. maand wordt gegeven. De weekplanning is onderdeel van het maandrooster dat weer een afgeleide is van de jaarplanning van de diverse methodes en geeft leerkrachten de mogelijkheid de leerstof efficiënt over het gehele jaar te verdelen, waardoor alle essentiële aspecten binnen de leerstof aan bod komen.

Naast een efficiënte planning van de leerstof biedt het maandrooster de mogelijkheid de extra hulp aan de leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte optimaal vorm te geven. Dagelijks kan de geplande lesstof worden geanalyseerd en geëvalueerd. Hierdoor kan op een flexibele en efficiënte wijze worden gecontroleerd of de doelen zijn behaald. Bij het niet of onvoldoende behalen van de doelen kan de planning voor de volgende dag of de volgende week worden aangepast, zodat een herhaling van de in de vorm van bijvoorbeeld 'reteaching' kan worden ingepast.

De vakgebieden op het maandrooster

Het maandrooster bestaat uit vier weekplanningen. De weekplanning is een afspiegeling van het lesrooster. Alle vak- en vormingsgebieden die op het reguliere lesrooster staan, zijn in principe ook ingepland op de weekplanning en het maandrooster. De benaming zoals in het kopje 'Benaming vakgebied' wordt gevolgd. Van elk vak- en vormingsgebied wordt in de planning het lesdoel (leerdoel) en de inhoud van de les aangegeven. Het procesdoel wordt eenmalig voor de gehele week omschreven. Naast de reguliere vakken die vermeld staan op het lesrooster plant de leerkracht ook de tijdstippen, waarop de leerlingen hun taken of opdrachten verwerken. Deze momenten worden op de lange dagen (maandag, dinsdag

en donderdag) gedurende een half uur ingepland. In deze zogenoemde "zelfstandige" verwerkingstijd kunnen de leerlingen gericht oefenen met betrekking tot de leerstof die zij in onvoldoende mate beheersen. Tevens is in verwerkingstijd, voor de leerlingen die hiervoor zijn geselecteerd, ruimte voor meer uitdagende leerstof.

Het plannen van de invulling van de werktijden voor, tussen en na schooltijd

De leerkracht heeft in het maandrooster de ruimte om aan te geven welke activiteiten in het kader van de voorbereiding, correctie, analyse van toetsen of inrichting van het lokaal plaatsvinden. Het geeft leerkrachten derhalve de mogelijkheid de voor-, tussen- en naschoolse activiteiten efficiënt te plannen en de planning vormt tevens een check voor alle zaken, die naast het lesgeven aan en ondersteunen van de leerlingen, gedaan moeten worden. Vakleerkrachten bewegingsonderwijs & godsdienst maken eveneens een planning van hun activiteiten voor die week.

Het vastleggen van de extra instructiemomenten

Het is van groot belang om op het maandrooster exact aan te geven welke extra instructiemomenten gaan plaatsvinden, wat de inhoud van de extra instructie is (vanuit vakdidactisch en pedagogisch perspectief), welke leerlingen daarbij betrokken zijn en wanneer de extra instructie plaatsvindt. Door deze zaken te plannen en voor te bereiden, weten leerkrachten de leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften die lesstof te geven, die het beste overeenkomt met hun onderwijsbehoeften. De leerkrachten anticiperen op datgene wat zij leerlingen aanbieden en overdenken van tevoren de mogelijke consequenties en scenario's. Op de planning geeft de leerkracht per dag en per vakgebied aan welke leerlingen eventueel preteaching, verlengde instructie en reteaching krijgen, wanneer ze dat krijgen. Te denken valt aan de tijd die gereserveerd is voor de verwerking.

Weektaak.com

WeekplannenInstellingenHulpUitloggen

InstellingenWeekplanningDigitale weektakenPrinten

Maandag 20 mei

Dinsdag 21 mei

Woensdag 22 mei

Donderdag 23 mei

Vrijdag 24 mei

Weekopening

08:30-08:50

20 min.

Kringgesprek

08:50-09:15

25 min.

Rekenen automatiseren

09:15-09:25

10 min.

Rekenen

09:25-10:15

50 min.

Pauze

10:15-10:30

15 min.

Technisch Lezen

10:30-11:00

30 min.

Taal

11:00-11:30

30 min.

Spelling

11:30-12:00

30 min.

Pauze

12:00-13:15

75 min.

Schrijven

13:15-13:40

25 min.

25 Minuten

08:30-08:55

25 min.

Kringgesprek

08:55-09:10

15 min.

Rekenen automatiseren

09:10-09:20

10 min.

Rekenen

09:20-10:10

50 min.

Pauze

10:10-10:25

15 min.

Technisch Lezen

10:25-10:55

30 min.

Taal

10:55-11:25

30 min.

Levensbeschouwing

11:25-11:55

30 min.

Pauze

11:55-13:10

75 min.

Schrijven

13:10-13:30

20 min.

Gym

08:30-09:45

75 min.

Levensbeschouwing

09:45-10:15

30 min.

Pauze

10:15-10:30

15 min.

Rekenen

10:30-11:15

45 min.

Spelling

11:15-11:45

30 min.

Taal

11:45-12:00

15 min.

Sociale vorming

12:00-12:15

15 min.

25 Minuten

08:30-09:00

30 min.

Kringgesprek

09:00-09:15

15 min.

Rekenen automatiseren

09:15-09:25

10 min.

Rekenen

09:25-10:15

50 min.

Pauze

10:15-10:30

15 min.

Begrijpend lezen

10:30-11:15

45 min.

Spelling

11:15-11:45

30 min.

Levensbeschouwing

11:45-12:00

15 min.

Pauze

12:00-13:15

75 min.

Engels

13:15-13:45

30 min.

25 Minuten

08:30-09:00

30 min.

Levensbeschouwing

09:00-09:15

15 min.

Rekenen automatiseren

09:15-09:25

10 min.

Rekenen

09:25-10:15

50 min.

Pauze

10:15-10:30

15 min.

Technisch Lezen

10:30-11:15

45 min.

Taal

11:15-11:40

25 min.

Vrij spelen

11:40-12:00

20 min.

Vakken

Zoeken...

25 Minuten

Aardrijkskunde

Begrijpend lezen

Engels

Geschiedenis

Gym

Handvaardigheid

Hoofdrekenen

IPC

Kringgesprek

Levensbeschouwing

Lezen

Muziek

Natuur

Het vastleggen van de lesdoelen (productgericht en procesgericht)

Voor elk afzonderlijk vakgebied formuleren de leerkrachten in de weekplanning de lesdoelen (leerdoelen). De achterliggende gedachte is, dat hierdoor zowel de leerkracht (en door het benoemen van het lesdoel in de groep, ook de leerling) duidelijk weet wat de essentie van de les is. Na de evaluatie van de les en correctie van de leerstof kan de leerkracht exact vaststellen of het lesdoel wel of niet of slechts gedeeltelijk is behaald. Naast het lesdoel kennen we het procesdoel. Het procesdoel beschrijft een werkhoudingsaspect of een leerstrategie dat gedurende een hele week of een aantal weken centraal staat. Het procesdoel wordt daarom eenmalig op het formulier vermeld. Het procesdoel wordt met regelmaat genoemd en op gezette tijden gedurende de week (schriftelijk) geëvalueerd.

Het vastleggen van momenten van zelfstandige verwerking

Het doel van de zelfstandige verwerkingstijd

Gedurende de zelfstandige verwerkingstijd zijn leerlingen, in een afgebakende tijd, zelfstandig aan het werk met een bepaalde hoeveelheid leerstof. Het doel van de zelfstandige verwerkingstijd is vierledig:

- Leerlingen leren zelfstandig of met hulp van een medeleerling een probleem op te lossen.
- Leerlingen leren om hun werkzaamheden te plannen.
- Leerlingen krijgen de gelegenheid om (extra) te oefenen met leerstof die zij als lastig ervaren.
- Voor leerkrachten ontstaat ruimte om leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte extra te begeleiden.

Beschrijving en inhoud 'zelfstandige verwerking'

In groep 3 t/m 8 bestaat "de zelfstandige verwerking" uit een bepaalde hoeveelheid opdrachten die binnen een periode van een week afgerond moeten zijn. De opdrachten kunnen afkomstig zijn uit de vakgebieden taal/spelling (bijvoorbeeld voorbereiding spreekbeurt), lezen (bijvoorbeeld bibliotheekboek lezen, Nieuwsbegrip XL), rekenen (maken van werkbladen, muiswerk), schrijven, aardrijkskunde, geschiedenis, natuur & techniek, verkeer, tekenen, godsdienst of kunstzinnige oriëntatie (bijvoorbeeld taken voor een activiteit of project). In groep 3 hebben de opdrachten een directe relatie met het vak dat ervoor is gegeven, bijvoorbeeld opdrachten rond lezen of opdrachten rond rekenen. De opdrachten in de zelfstandige verwerkingstijd hebben een relatie met de lesstof die gedurende de week aan de orde is of gedurende voorgaande weken aan de orde is geweest en zijn gekoppeld aan de weekplanning. Leerlingen, waarbij herhaling van lesstof noodzakelijk is, zullen binnen de zelfstandige verwerkingstijd extra herhalingsoefenstof maken, leerlingen die behoefte hebben aan uitdaging, zullen in hun pakket opdrachten vinden, waarbij ze uitgedaagd worden tot ontdekken en leren. Binnen de zelfstandige verwerkingstijd bestaat eveneens de mogelijkheid om op tempo te differentiëren. Leerlingen die snel en goed kunnen werken maken meer, leerlingen met een structureel tempoprobleem maken alleen de essentiële onderdelen. Om een en ander te kunnen aansturen worden maximaal drie verschillende niveaus per groep gehanteerd.

Van belang is nog om te vermelden, dat de leerkracht erop toe ziet, dat de opdrachten grotendeels zelfstandig zijn te verwerken. De opdrachten moeten worden gezien als extra oefenstof, zonder dat daarbij veel instructie nodig is. Een te lange instructietijd zou namelijk ten koste gaan van de ruimte voor het geven van préteaching en réteaching.

Leerlingen kunnen zelf bepalen in welke volgorde de opdrachten worden gemaakt. De restrictie binnen de zelfstandige verwerkingstijd is echter wel, dat de verplichte onderdelen van de taak aan het eind van de week afgerond moeten zijn. De zelfstandige verwerkingstijd kan worden ingezet aan het begin van de ochtend als het een leesopdracht betreft en anders in de middag. Tevens kunnen leerlingen aan hun taak werken, indien ze klaar zijn met hun reguliere opdrachten.

Leerlinggedrag tijdens de zelfstandige verwerkingstijd

Tijdens de zelfstandige verwerkingstijd leren leerlingen zelfstandig te werken en samen te werken. Dit houdt in, dat leerlingen in groepjes zitten (anders is overleg niet mogelijk), elkaar hulp mogen vragen en elkaar hulp leren verlenen. Voorts leren ze op een laag geluidsniveau (maatjes- of groepjesstem) met elkaar overleg te plegen. Alvorens ze een probleem met een andere leerling overleggen wordt er van de leerlingen verwacht dat ze de attitude hebben ontwikkeld om zelf na te denken en een opdracht nogmaals te lezen en zelf hulpmiddelen (woordenboek, internet etc.) te hanteren. Mocht een oplossing door extra inspanning en door overleg met een andere leerling onoplosbaar blijken te zijn, dan dient een leerling de opdracht over te slaan en met een nieuwe opdracht te beginnen. Tijdens de eerstvolgende hulpronde kan vervolgens de betrokken leerling door de leerkracht worden geholpen. Het opsteken van een vinger om hulp te vragen is tijdens de zelfstandige verwerkingstijd niet nodig, omdat de leerkracht met regelmaat hulprondes loopt en dan alle

leerlingen aandacht geeft en uiteraard de leerlingen helpt die een probleem hebben. Om leerlingen duidelijk te maken dat zij gedurende de periode dat de leerkracht extra instructie geeft aan een selecte groep leerlingen geen hulp kunnen krijgen, maar dat die hulp wordt gegeven tijdens de hulprondes, is het van groot belang, dat de leerkracht duidelijk is in datgene wat hij van de leerling verwacht. Leerlingen weten dan op hun beurt wat ze van de leerkracht kunnen verwachten. Met andere woorden de leerkracht moet voorspelbaar zijn. De voorspelbaarheid wordt bereikt door continu aan de leerlingen duidelijk te maken wat van hen wordt verwacht en wat er gebeurt.

De voorspelbaarheid vindt mondeling en visueel plaats. Mondeling, doordat de leerkracht verwoordt wat hij doet en verwacht; visueel door het gebruik van symbolen als het stoplicht, de time-timer en/of het stemvolume.

Lerarentaken tijdens de zelfstandige verwerkingstijd

Om “de zelfstandige verwerkingstijd” soepel en effectief te laten verlopen is het noodzakelijk dat de leraar de randvoorwaarden op orde heeft. Dit wil zeggen, dat de opdrachten in het kader van de zelfstandige verwerking paraat zijn en de benodigde materialen en eventuele werkbladen uitgedeeld zijn en in voldoende mate aanwezig zijn. Tevens is het van belang, dat de leerlingen weten wat ze moeten doen. Een korte effectieve instructie, bij aanvang van de week of gedurende de dag, is derhalve van groot belang. Kortom, er mogen geen redenen zijn, waardoor de leerlingen hun



werkzaamheden niet kunnen voortzetten. Indien aan alle voorbereidende voorwaarden is voldaan, kan de leraar tijdens “de zelfstandige verwerkingstijd” extra instructie aan een selecte groep leerlingen geven. Préteaching aan de leerlingen met specifieke onderwijsbehoeftes en réteaching aan de leerlingen die na analyse van de correctie van de opdrachten de instructie niet goed hebben begrepen.

Préteaching is synoniem aan voorinstructie. De inhoud van préteaching is erop gericht de zwak scorende leerlingen voorafgaand aan de hoofdinstructie bepaalde essentiële begrippen in de nieuwe leerstof duidelijk te maken en/of bepaalde oplossingsstrategieën te herhalen. Door deze voorkennis zijn ook de zwakkere leerlingen goed in staat actief te participeren tijdens de hoofdinstructie. Préteaching kan ook aangewend worden om de meerbegaafde leerlingen instructie te geven op leerstof waar ze in groepsverband van afwijken. Réteaching is synoniem voor herhaling van de leerstof. Over het algemeen zal réteaching de dag na de instructie of op de middag na de instructie plaatsvinden. Réteaching wordt toegepast nadat de leerkracht het resultaat van de opdrachten van de leerlingen heeft geanalyseerd en heeft geconstateerd dat enkele of meerdere leerlingen de instructie of een bepaald onderdeel van de instructie niet goed hebben begrepen. Gedurende de réteaching instrueert de leerkracht dan nogmaals de oplossingsstrategie en geeft vervolgens een aantal gerichte oefeningen die de leerlingen maken gedurende “de zelfstandige verwerkingstijd”. Voordat de leerkracht effectief préteaching en réteaching kan geven, loopt de leraar een ronde langs alle tafelgroepjes, om onnodige storingen tijdens de instructie te voorkomen.

Controle uitvoering leerlingenwerk

Gedurende de effectieve uren van de zelfstandige verwerkingstijd maken de leerlingen een vrij grote hoeveelheid opdrachten. Een groot deel van de opdrachten wordt door de leerlingen eventueel zelf geregistreerd en/of nagekeken.

Tevens reflecteren de leerlingen dagelijks en wekelijks op hun werkhouding en op de aantrekkelijkheid het rendement/inhoud van de opdrachten. Het is wel van belang, dat de leraar, steekproefsgewijs, de opdrachten nakijkt. Dit ter controle en om leerlingen feedback te geven. De opdrachten die naar aanleiding van de réteaching in “de zelfstandige verwerkingstijd” zijn gegeven, dienen wel altijd nagekeken te moeten worden, om te controleren of de leerlingen de herhaalde instructie goed hebben begrepen.

In principe moeten de essentiële opdrachten van “taktijd” binnen de gestelde periode afgerond zijn. De opdrachten zijn afgestemd op het tempo en het niveau van de leerlingen en kunnen ruim binnen de gestelde tijd worden gemaakt. Met name dit laatste aspect is van belang bij het samenstellen van de verschillende opdrachten. In groep 3 en 4 geldt het uitgangspunt, dat de opdrachten of taken onder schooltijd moeten (kunnen) worden afgerond. Vanaf groep 5 worden de verplichte opdrachten die niet op tijd zijn afgerond mee gegeven als huiswerk. Deze afspraak wordt tijdens het startgesprek met de ouders gecommuniceerd en in de groep wordt deze afspraak duidelijk met de leerlingen besproken.

Benaming vakgebieden en activiteiten

Ten behoeve van de doorgaande lijn, de duidelijkheid en het doelgericht werken aan de tussendoelen en kerndoelen is een overzicht ‘Benaming vakgebieden’ opgesteld. In de weekplanning worden deze benamingen voor vakgebieden andere activiteiten gebruikt. Werkt een leerkracht aan meerdere vakgebieden dan is het aan te bevelen in ieder geval de twee belangrijkste hoofddoelen op te nemen, bijvoorbeeld aardrijkskunde en begrijpend lezen als de leerkracht begrijpend lezen tracht te verbinden aan een zaakvak. In onderstaande de benamingen die gehanteerd worden, per leergebied.





Nederlands	Engels	Rekenen & Wiskunde	Oriëntatie op jezelf en de wereld	Kunstzinnige oriëntatie	Bewegingsonderwijs
Taal verkennen	Engels	Rekenen	Natuur & Techniek	Beeldende vorming	Bewegingsonderwijs
Woordenschat			Aardrijkskunde	Drama	Overige (bewegingsonderwijs)
Sprek en luisteren		Overige (rekenen)	Geschiedenis	Muziek	Buitenspelen
Begrijpend luisteren		Zelfstandige verwerking	Burgerschap		
Begrijpend lezen			Sociale vorming		
Technisch lezen			Studievaardigheden		
Spelling			Verkeer		
Schrijfmotoriek			Godsdienst		
Schrijven			Seksuele voorlichting		
Voorlezen			Gebed		
Stillezen			Koran(memorisatie)		
Overige (taal)			Overige (oriëntatie)		Overige
Presentatie			Klas op de plank		Kwartiertje
Zelfstandige verwerking			Projectweek		Pauze
			Gastles		Toets
			Excursie		Zelfstandige verwerking
			Zelfstandige verwerking		Fijn weekend
					Eid al Adha
					Eid al Fitr
					Viering

Samenwerking: duo- en parallelcollega's

Indien slechts één leerkracht lesgeeft aan de groep is hij uiteraard de aangewezen persoon om de planning te maken. Bij twee leerkrachten kan daar op verschillende manieren mee worden omgegaan. De twee duo-collega's spreken af, dat één van de twee de planning maakt en dat de ander slechts uitvoert. Een tweede mogelijkheid is, dat de twee duo-collega's gezamenlijk de planning maken en de leerstof en de mogelijke consequenties met elkaar bespreken. Met betrekking tot bovengenoemde suggesties maken duo-collega's zelf hun keuze. Een derde optie is, dat de twee leerkrachten afzonderlijk van elkaar hun gedeelte van de week plannen.

De dagelijkse evaluaties op de weekplanning geven de duo-collega's die informatie die zij nodig hebben om het onderwijsaanbod op elkaar af te stemmen en op elkaar te laten aansluiten.

Aangezien het organisatorisch zo geregeld is dat van alle leerjaren twee groepen zijn geformeerd, is er een verwachting dat bovengenoemde afspraken met de parallelcollega's worden afgestemd. Vanuit efficiëntie en transparantie hebben alle betrokken leerkrachten van de parallelgroepen toegang tot beide groepen van het leerjaar.

Met ingang van het schooljaar 2019-2020 is er, eens in de vier, een schoolbreed werk- en evaluatiemoment ingepland op de vrijdagmiddag. Tijdens dit werkmoment wordt van leerkrachten ook verwacht dat alle documentatie die gerelateerd zijn aan het maandrooster worden aangepast. Te denken valt aan het groeidocument en de groepswijzer.

Opslagplaats van het maandrooster

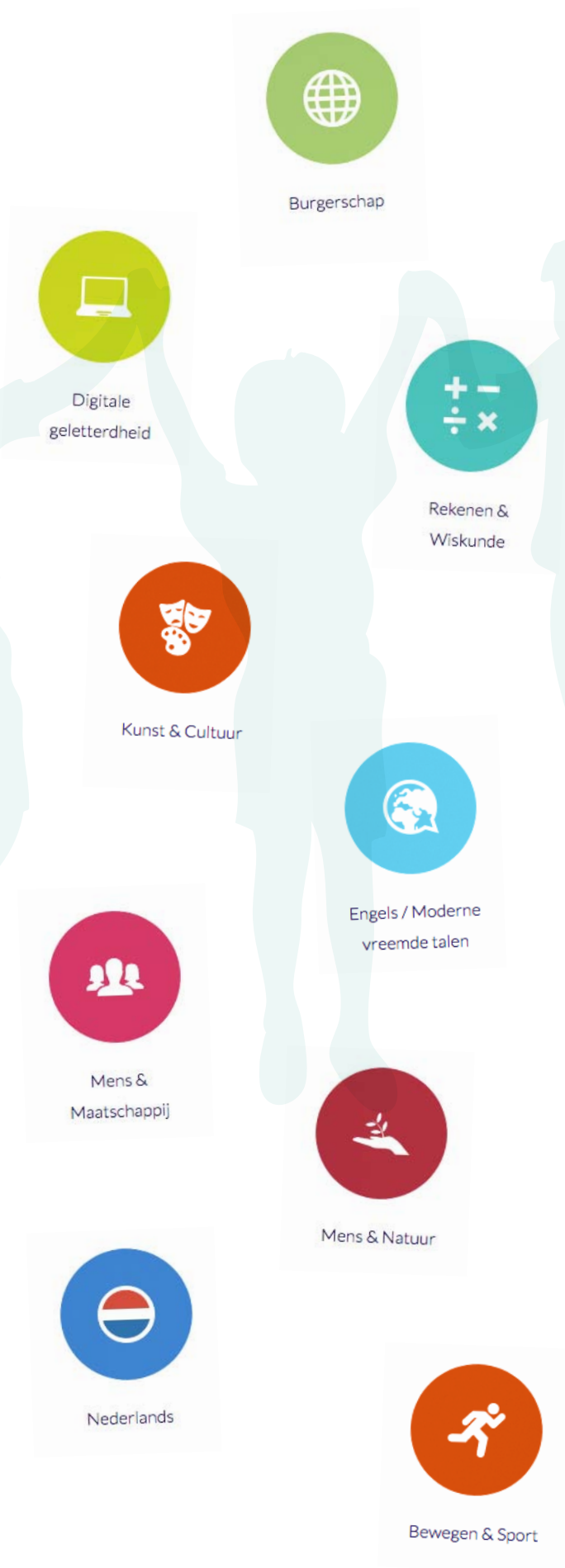
Het maandrooster wordt in de vorm van vier weekplanningen in het programma www.weektaak.com gemaakt en daarin opgeslagen. De weekplanning bestaat uit een format, waarop de tijdstippen waarop de verschillende vakken, de momenten van takentijd en de extra instructiemomenten plaatsvinden, standaard (kunnen) worden aangegeven. Slechts de inhoud, de instructiewijze en de doelen en de namen van de leerlingen die extra hulp krijgen hoeven te worden ingevuld. De digitale omgeving van www.weektaak.com is vanaf het schooljaar 2019-2020 integraal gewijzigd.

Analyse en evaluatie

Nadat een lesdag is verstreken is het van belang de activiteiten en lessen van die dag te evalueren en te analyseren. Het is van belang de evaluaties en conclusies kort en krachtig in het tabblad 'evaluatie en notitie' in het programma te noteren. De evaluaties en conclusies zijn namelijk van belang voor de activiteiten van de volgende dag en /of voor de activiteiten in de volgende week. De eventuele duo-collega weet hierdoor op welke wijze de lessen in het begin van de week zijn verlopen en welke leerlingen de leerstof lastig vonden. Hij kan vervolgens de inhoud van de leerstof en/of de extra instructie aan laten sluiten bij de onderwijsbehoeften van deze groep leerlingen.

Borging van de afspraken

Het is van belang de afspraken met betrekking tot het plannen van de lessen goed te borgen, om er zeker van te zijn dat de leerstof op en zo effectief mogelijke wijze wordt aangeboden. De borging van dit document vindt plaats door:



- Maandelijks een maandrooster te maken bestaande uit vier weekplanningen op de in dit document omschreven wijze gemaakt.
- Een constructief overleg tussen de duo- en parallelcollega's met betrekking tot het maken en evalueren van de weekplanning. Er is hier tijdens de ambulante momenten en maandelijks op de vrijdagmiddag tijd voor gereserveerd.
- Het gebruik van uniforme weekplanningen middels het vernieuwde programma weektaak.com.
- Het dagelijks analyseren en evalueren van de weekplanning en het trekken van conclusies voor het vervolg.
- De leerkrachten spreken elkaar op het maken en evalueren van het maandrooster en de weekplanning aan. Tevens geven ze elkaar inhoudelijke feedback.
- De leerkracht is eerstverantwoordelijk voor het uitvoeren van genoemde afspraken met betrekking tot het maken van de weekplanning en de evaluaties. De directeur, de intern begeleider en/of kwaliteitscoördinator (O&O/T&R) controleert steekproefgewijs. Er wordt feedback gegeven op onderstaande indicatoren:
 - o De leerkracht maakt een realistische maandrooster c.q. weekplanning.
 - o De leerkracht omschrijft in het maandrooster c.q. de weekplanning de lesdoelen van alle vakken
 - o De leerkracht omschrijft per week een procesdoel. Het procesdoel heeft een relatie met het ontwikkelingsproces met betrekking tot de werkhouding dat gedurende de week van kracht is.
 - o De leerkracht omschrijft (kort en krachtig) in het maandrooster c.q. de weekplanning de inhoud, de deelnemers en de instructiewijze van alle extra instructiemomenten en de evaluatie.

Weekplanning Groep 5
maandag 27 mei

Tijdstip	Vak	Leerstof
08.30 - 09.00	Lezen	Eigen boek lezen.
09.00 - 09.45	Rekenen	Basis: Blok 1 Les 1 Week 1 Doelver: Blok 1 Les 1 Week 1 Verwijder: Blok 1 Les 1 Week 1
09.45 - 10.00	Fractie	Verhalen
10.00 - 10.30	Kring	Thema 2 Les 1
10.30 - 11.15	Stegrijpende les	Thema 2 Les 1
11.15 - 12.00	Taal	Thema 2 Les 1
12.00 - 13.15	Fractie	Thema 2 Les 1
13.15 - 14.00	Aandachtsoefening	Thema 2 Les 1
14.00 - 14.45	Tekenen	Thema 2 Les 1
14.45 - 15.15	Schrijven	Thema 2 Les 1

De leeromgeving

Op onze school hechten we veel waarde aan een rijke, ordelijke en talige leeromgeving. Dit uit zich concreet in de aanwezigheid van een variatie in materialen waarmee de leerlingen zelfstandig of in groepjes kunnen werken en die uitnodigen tot het doen van activiteiten. Verder zijn in de lokalen duidelijk herkenbare situaties ingericht, waar de leerlingen bezig kunnen zijn met onder andere taalactiviteiten. In de lokalen hangt tevens materiaal, te denken valt aan bijvoorbeeld spellingsregels, woordspinnen, dat het leren van vaardigheden ondersteunt.



Criteria inrichting leeromgeving

Inrichting en organisatie

Norm:

- Tenminste vijf hoeken/muren zijn door de leraren en de leerlingen van groep 1 en 2 ingericht. Voor de groepen 3 t/m 8 zijn dit er minstens drie muren die inhoudelijk rijk zijn ingericht. De hoeken/muren zijn functioneel en logisch ten opzichte van elkaar geplaatst.
- Het lokaal biedt mogelijkheden tot tenminste drie manieren van werken (er zijn plekken gereserveerd voor leerlingen, de instructietafel en de hoeken)
- De leerlingen zitten in tafelgroepjes die gericht zijn naar het bord. Tafelgroepjes van 3 à 4 leerlingen is de norm. Tafelgroepjes van 5 leerlingen worden alleen gevormd als het aantal leerlingen of de grootte van het lokaal daarom vraagt.
- De samenstelling van de tafelgroepjes veranderen periodiek. De leerkracht draagt er zorg voor dat zij het overzicht heeft en de leerlingen vanuit hun positie het bord kunnen zien.
- Bij het nemen van een pedagogische maatregel mag een leerling apart geplaatst worden, maar niet langer dan gedurende een schoolweek. Mocht de leerkracht voornemens zijn om deze periode uit te stellen dan geschiedt dit in overleg met diens duo- en/of parallelcollega. De intern begeleider wordt eveneens om advies gevraagd.
- Het bureau van de leerkracht is gepositioneerd tegenover de deur van het groepslokaal.
- Bij aanwezigheid van de instructietafel wordt deze bij voorkeur geplaatst naast het bureau van de leerkracht. De instructietafel wordt ingezet als plek waar leerlingen instructie krijgen. De instructietafel dient derhalve niet als straf tafel of opbergtafel. Mocht een groep verdeeld worden dan mogen de verdeelde leerlingen aan de instructietafel zitten.

Materiaal (hoeveelheid & aard)

Norm:

- Idealiter is de klas niet te kaal, maar ook niet te overladen met meubilair en inventaris. Een volle klas belemmert leerlingen in hun mogelijkheden om door het klaslokaal te bewegen of het overzicht te houden. De leerkracht draagt er dan ook zorg voor dat de groep ordelijk wordt ingericht. Materiaal dat niet noodzakelijkerwijs in een groepslokaal opgeborgen hoeft te worden, wordt elders opgeslagen. Ook geniet het geenszins de voorkeur dat spullen onder tafels of boven kasten worden opgeborgen.
- Alle groepen zijn voorzien van minstens twee laptops voor leerlingen en een voor de leerkracht.
- Alle hoeken/muren bevatten voldoende materialen die regelmatig worden gewisseld en bij voorkeur 'multicultureel' materiaal;
- De inrichting is een weerspiegeling van actuele gebeurtenissen en ervaringen van leerlingen. De leraar benut die gebeurtenissen en ervaringen zichtbaar.

Zelfstandigheid en producten van leerlingen

Norm:

- Leerlingen kunnen alles zelf pakken zonder tussenkomst van de leraar.
- De leeromgeving is een afspiegeling van het werk, de interesses en ideeën van leerlingen;
- De producten laten veel activiteiten zien van taal, rekenen en andere tussendoelen;
- De leerlingen beslissen, ter bevordering van het leren, mee over wat uitgesteld wordt.

Actief en uitdagend leren

Norm:

- Alle hoeken/muren hebben een grote verscheidenheid aan materialen waarmee het actieve leren bevorderd wordt.
- De leermiddelen zijn geschikt voor het ontwikkelingsniveau van de leerlingen en ondersteunen de individuele leerstijlen, interesses en intelligenties. De verscheidenheid aan materialen nodigt de leerlingen uit om in alle hoeken/muren te werken.
- In de lokalen zijn de materialen aanwezig om leerlingen met specifieke leerbehoeften te helpen. Met dit materiaal is actief leren mogelijk.

Verwachtingen inzake de leeromgeving

De leraren:

- Hebben kennis van de hoeken/muren die in te richten zijn;
- Zijn in staat dergelijke hoeken/muren met hun leerlingen in te richten;
- Houden daarbij rekening met alle zintuigen en het dagelijkse leven;
- Kunnen meer manieren van instructie geven hanteren;
- Weten welke leermiddelen er zijn voor hun leerjaar;
- Kunnen de diversiteit aan materiaal ordenen en labelen;
- Hebben zicht op het gebruik van het materiaal door hun leerlingen;
- Kunnen het materiaal op grond daarvan uitbreiden en inperken;
- Zorgen voor een diversiteit in het materiaal wat betreft culturen, leefstijlen, lichamelijke vermogens en milieu;
- Kennen de actualiteit en de leefwereld van de leerlingen in hun groep;
- Zijn in staat te luisteren naar de voorkeuren van de leerlingen en geven daar blijk van in de leeromgeving;
- Geven de leerlingen de gelegenheid hun materialen zelf te pakken;
- Stimuleren de eigenheid van de leerlingen bij de verwerking (geen uniforme werkjes);
- Bieden een scala aan activiteiten die van verschillende aard zijn: cognitief, creatief, motorisch;
- Kunnen de interesses en ideeën van hun leerlingen honoreren;
- Kennen de niveaus van leren van hun leerlingen;
- Stemmen hun handelen af op die niveaus, hetgeen blijkt uit de organisatie en de materialen die in het lokaal aanwezig zijn;
- Werken in de groep met leerlingen met speciale leerbehoeften;

